

Domači še ostanejo na klopi toliko časa, da pripravi gospodinja večerjo. Kar se začuje od vaške lipe semkaj glasno ukanje, ki je bilo pa vse drugo preje, nego lepo in prijetno, kajti prihajalo je iz hripavega grla in imelo oduren in surov značaj.

„Cestnikov Grga bo že zopet razgrajal nocoj“, dé Semec, in ustnice stisnjene ob straneh v gube so bile očiten dokaz nejevolje. Celo noč bo rogovilil okoli Smodina. Seveda, denarja mu ne manjka sedaj, in oče ga vedno zalaga, ker ima okroglega, kolikor hoče. Saj pravim, čim več ima kdo, tem bolj mu nosijo skupaj. Železnica mu bo pomogla celo do bogastva. In kaj je imel, ko je prišel razcapan od vojakov!“

„No, naj ima in si nalaga na dušo. Dasi sem reven, vendar ne menjam ž njim. Če se je zapisal človek rogamemu, — in Cestnik se je, če se je le kateri —, tedaj je zastoj vsaka dobra beseda. Pustimo ga v miru!“

S temi besedami je odšel gospodar k počitku v svesti si, da je povedal pravo. Če je bil Tonček tudi teh mislij, ne vemo, pač pa mu je rojilo po glavi vse, kar je doživel prvi dan letošnjih počitnic, tako da ni mogel zatisniti očesa pozno v noč.

(Dalje prihodnjíč.)

Zaznamovani dnevi.

(Spisal *J. Štrukelj*.)

III. Vajenec.

Tonetov Tonček je sedel zadnje leto v ponavljavni šoli; treba je bilo misliti, kaj bo potlej. Zakaj doma so imeli v hiši pač precej prostora, jesti pa malo. Do tega časa Tonček zaradi jedi ni bil nikdar posebno v zadregi; kot strežnik pri župnijski cerkvi je namreč marsikak novčič zaslužil ter bil o velikih praznikih dostikrat bogatejši kakor oče in mati. Toda tudi ta zaslužek je bil pri koncu: Tonček je bil za strežnika že prevelik.

Nekega dne je posedal celo dopoldne pri cerkveniku, saj doma ni imel nobenega dela, pa sta se začela meniti, da bi bilo pametno, če bi se šel učiti kakega rokodelstva.

„Kadar dorasteš, imel boš gotov kruh, ako boš kaj znal“, govoril mu je cerkvenik, ki je svet bolje poznal, kot otroci; „ako pa ostaneš doma, dostikrat ne boš vedel, kaj bi dejal v usta. Za hlapca boš pa tudi težko služil, nisi nič kaj posebno trden.“

„Samo če bi imel kam iti“, pomišljeval je Tonček. „Pa doma bodo težko plačali učnino —“

„Ej, včasih se tako nameri, da se kdo izučí zastoj, malo dalje časa se uči.“

„Tisto bi pa bilo —“

„Malo poizveduj, morda te vzame kdo.“

Dan potem je bilo obhajilo v precej oddaljeno hribovsko vas. Nazaj gredé je pravil cerkvenik kapelanu, kaj je svetoval Tončku.

„Bog vé, če ne bi vzel moj brat, ki je krojač, Tončka? Zdi se mi, da bo prejšnji njegov vajenec v kratkem izučén“, odgovoril je duhovnik in se zamislil. „Za Tončka bi bilo res dobro, da bi znal še kaj drugega kakor postopati!“

„Oh, pišite mu no!“ prosil je prvi.

„Pojuteršnjem mu bom, ker bo v sredo sv. Tomaž, njegov god. Ne vem sicer, če se mu ni že kak drug ponudil, pa poskusim lahko.“

„Le dajte!“

Cerkvenik je povedal te besede Tončku. Ta se je razveselil! Brž si je v domišljiji naslikal lepo, prijetno življenje. Že je videl samega sebe krojača, kako šiva in žvižga in si služi denarce, zraven pa opravlja cerkvenikovo službo. Ničesar ne pograša. Samo nekaj je pozabil: težave, ki jih mora premagati vsakdo, ki se hoče česa naučiti. Godilo se mu je tako, kakor včasih, ko sta s sosedom Lojzom gledala skozi steklo, ki ga je našel v cerkvi

kadar je od lestenca kak košček odletel. Vse je bilo večje, vse lepše, živeje pobarvano, krasno! Puste skale mu je kazalo steklo rdeče, ničvredno kamenje se mu je videlo dragocena rudnina, skratka: vse lepo, a resnično ni bilo! Tonček ni pomislil, da ni vse tako, kakoršno se zdi in vidi, ni vedel, da pogled večkrat človeka vara.

Kapelanov brat je kmalu odgovoril, da Tončka sprejme v pouk, naj se le počasi pripravlja, po Svečnici pa lahko pride.

Tonček je komaj čakal tega časa. Še nekaj obleke si je napravil, njegova, že omožena sestra mu je podarila dve novi srajci, v cerkvi je pa že nov strežnik stopil na njegovo mesto. Vse je vedelo, da se pojde Tonček učiti krojaštva.

Dan odhoda je napočil. Tonček se je poslavljal. Nekaj ga je tiščalo v grlu, pa kronica, ki mu jo je stisnil ta in oni v roko, potolažila ga je, da je bil še nekaj pogumen. Ker sam ni hodil še nikoli po svetu, šla je z njim kapelanova sestra, ki je tudi rada porabila to priliko, da je nekoliko stopila k materi in drugim domačim. Osem ur hoda bi bilo peš, pa sta se vozila po železnici.

To je bilo v ponedeljek. V sredo zvečer se vrne kapelanova sestra in pusti suknjo, ki jo je bil brat naredil kapelanu, na mizi in poleg bratovo pismo. Na noč pride kapelan iz cerkve in najde oboje na svoji mizi. Pomeri suknjo, dobro je bila narejena, potem pa prebere pismo, ki mu je pa manj ugajalo. Tako-le se je glasilo:

Višmarje 8. februarja 1899.

Dragi brat!

Lepo Te pozdravljam ter Ti nasnanjam, da si mi spravil pravo kislico sèm gor. Danes je še tako bolan, da komaj še pri peči stoji. Tako kisló se drži, da ga ne morem gledati. Pa saj pravi, da pojde še danes domov. To je vse premehko! Prejšnjemu vajencu je rekel, da bi še še ostal, če bi bili mati pri njem.

Pa ko bi se hotel učiti, morda bi se še prav lahko učil; zdi se mi pripraven. Za prvi dan mu šivanka še dokaj dobro stoji v rokah, samo vse ga boli! No, ta se je hitro izučil! Ej, da nima nič poguma, saj smo morali drugi krojači tudi vse to prebiti.

Še jedenkrat Te pozdravlja

Tvoj *zvesti brat*

Tomaž.

„Tako, tako — res, hitro se je izučil“, govoril si je kapelan ter stopal po sobi, dokler ni prišla sestra. Ko je pa odprla ta sobina vrata, vprašal jo je brž: „I, kaj pa ste imeli s Tončkom, da je tako naglo dostal pouk?“

„Kaj, nič — dóma ni mogel pozabiti“, dopovedovala je sestra.

„Kje pa je sedaj? Ali sta skupaj hodila?“

„Skupaj, samo sedaj pri belem dnevu ga je ljudij sram, tam za Bregom je ostal v hosti, po noči pojde menda šele domov.“

„Jaz nisem mislil, da bo tako naredil.“

„Prvi dan je bil še. Drugi dan je že šivanko vlekli; izprva kar prazno, pozneje vdeto, pa ni nič stokal. Vsi smo mislili, da bo ostal.“

„Kaj ga je neki pičilo, da jo je tako brž potegnili?“

„Saj se bo zvedelo.“

Tisti večer se je vračal Boštjanček v Breg. Že blizu vasi se mu je zdelo, da je videl mej smerečjem človeško postavo s culo v roki. „Kdo je?“ zaklical je glasno. Neznanec je pa kar molčal in ril globočje mej mlade smreke. „Nič prida človek, ki se skriva“, mislil si je Boštjanček in tekel za skrivalcem, dokler ni našel Tončka. „Kaj pa ti tukaj?“

„S kolodvora grem, pa čakam kapelanove sestre“, lagal je Tonček.

Boštjanček ga je pustil, verjel pa ni nič.

„Najbrž je kaj pobil“, sklepal je sam pri sebi, „sedaj se pa boji domov.“

Kmalu potem je pa slišal jok in govorjenje mimo svoje hiše, pa je bilo že prav v mraku.

„Le nikar se ne boj, pa domov pojdi“, prigovarjal je Tončku njegov sosed Miha, ki je hodil prav po tisti poti.

„Kaj je neki storil dečko“, ugibal je Boštjanček, „da se tako boji domov?“

Sam Bog vé, kje je še stal Tonček, predno je potrkal na domača vrata. Odprli so mu, pa se ga tudi pošteno prestrašili.

„Za božjo voljo, kako pa da si prišel nazaj?“ zavzame se mati.

„Tako sem bolan“ — zajoka Tonček.

„Za nič nisi!“ zazmerja ga starejši brat Jožek.

„Saj sem vedel, da ne bo obstal“, krega se tudi najstarejši Janez. „Kar nazaj te bom vlekli!“

„Če bi videli, kako mi je kri tekla iz nosa, več kakor za kozarec sem jo potočil“, toži Tonček in odloži prtljago.

„Kaj bo to?“ srdita se brata.

„Oh“ — ihti Tonček še bolj, „pa v prsih me je dajalo, kaj, če bi bil umrl na tujem!“

„Pokopali bi te bili, kakor doma“, nista imela nič usmiljenja brata.

„Potrpita, naj dopové“, potegne se mati za svojega najmlajšega.

„Pa sanjalo se mi je tako hudo! Dve noči se mi je prikazal bradat mož in rekel, da bodo mati umrli, če se ne vrnem domov.“

„E — sanje in pa nič!“ zamrda Jožek.

„Potlej pa k maši ne bi mogel vsak dan, pa našega lepega zvonjenja nisem slišal“, joka Tonček.

„V delavnik bi bil le pridno šival, to je bila sedaj tvoja naloga!“ uči ga ne preljubeznivo Janez.

„Saj bi bil rad, ali to je prehudo! Cel dan sem bil vprežen, kar naprej sem moral sedeti za mizo, pozneje bi bil moral pa zvečer še trikrat vode prinesiti.“

„Dobro, da bi se bil vsaj malo premikal“, togoti se še vedno Jožek.

Tonček se je nadejal prijaznejšega sprejema doma. Ker so bili ob slovesu vsi tako dobri ž njim, mislil je, da komaj čakajo, da bi ga zopet videli, sedaj pa tako očitanje! Že mu je bilo žal, zakaj ni ostal. Tonček je menda upal,

da bo ob njegovem povratu tako, kakor pripovedujejo o Rihtarjevem Vidu v Kranju. Tega je spremil oče do Naklega, tam sta se poslovila. Vida bi bil moral iti na Koroško, oče pa jo je krenil domov. Pa je bil Vida poprej doma kakor oče. Skozi odprto okno je zlezal v hišo in — hajdi za peč. Po noči pa sta se oče in mati pomenkovala, kajpak Vida je poslušal.

Mati: „Meni je žal, da sva ga pustila na tuje, še ‚luterš‘ bo postal.“

Oče: „Saj je meni tudi hudo; koj bi dal za polič vina, če bi se vrnil.“

Vida za pečjo: „Oče, sem že tukaj!“

Pa je dal oče Rihtarjev res za polič vina in vso noč so se menili, kako je bilo na tujem, in pili polič vina.

Tonček ni doživel tako vesele noči. Brata sta bila jezna nanj, mati pa žalostna. Sreča, da očeta ni bilo doma — k bratu je bil odšel — drugače bi bilo za Tončka še slabejše.

Ubožček še po noči ni mogel spati. „Oh, kaj sem naredil?“ stokal je v jednomer. „Kaj bodo kapelan in ljudje rekli? Kar nazaj bi šel!“

„Če bi te kapelanov brat še hotel? Vem, da je poiskal precej drugega — pa ne takega, kot si ti!“ zbedel ga je tam izza peči Jožek.

Hudo je bilo Tončku po noči, drugi dan še bolj, ker se ni nikamor upal pokazati, naslednjo noč se mu je skoro mešalo, solzâ je pa potočil ta čas, da sam ni vedel, koliko.

In ljudje! kako hitro so vse vedeli!

„Ta se je pa hitro izučil!“ dejal je jeden.

„Nesi mu hlače delat!“ norčeval se je drugi.

„Saj sem bil prepričan, da jo bo brž domov pribrisal“, trdil je tretji.

„I, kaj boste, nikjer še ni bil, nič ni poskusil, hudo se mu je zdelo pri tujih ljudeh, kjer ni nikoli tako, kakor pri materi, kdo bi mu zameril?“ govoril je modreje četrti.

„Prebojazljiv je, nikoli ne bo prišel k dobremu kruhu“, modroval je peti. „Človek se ne sme prestrašiti ob vsaki sapici.“

Tonček pa je tičal v hiši. Ljudje so izrekli svojo sodbo in utihnili.

Tonček ne bo krojač, kakor si je bil namenil, ker ni imel poguma premagati težav prve dni pouka; morda se bo kasneje varoval, da ne zabrede zopet v podobne nadloge, če se bo lotil drugega rokodelstva. Vsekako pa mu bo zaznamovan tisti dan in čas, ko je bil krojaški vajanec.

Vijolica.

Kako pomladi krasna si cvetlica,
Kako miloba ti odseva z lica,
Kako ti srcece je nežno, malo,
Kako očešce ti nedolžno zalo!

Sladkó razširjaš na okrog vonjavo,
Ponižno klanjaš k majki zemlji glavo:
Vijolica, — pomladna hčerka zala,
Ti si in boš najdražja mi ostala!

Milka Posavska.

